

Organizatori:
Hrvatski studiji
Sveučilišta u Zagrebu
Hrvatski institut za povijest
Hrvatsko muzikološko društvo

Organizers:
Studia Croatica of the University of Zagreb
Croatian Institute of History
Croatian Musicological Society

Skup je ostvaren uz financijsku pomoć:
Ministarstva kulture Republike Hrvatske,
Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske i
Zaklade Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Financial support by:
Ministry of Culture of the Republic of Croatia,
Ministry of Science and Education of the Republic of Croatia, and
The Foundation of the Croatian Academy of Sciences and Arts

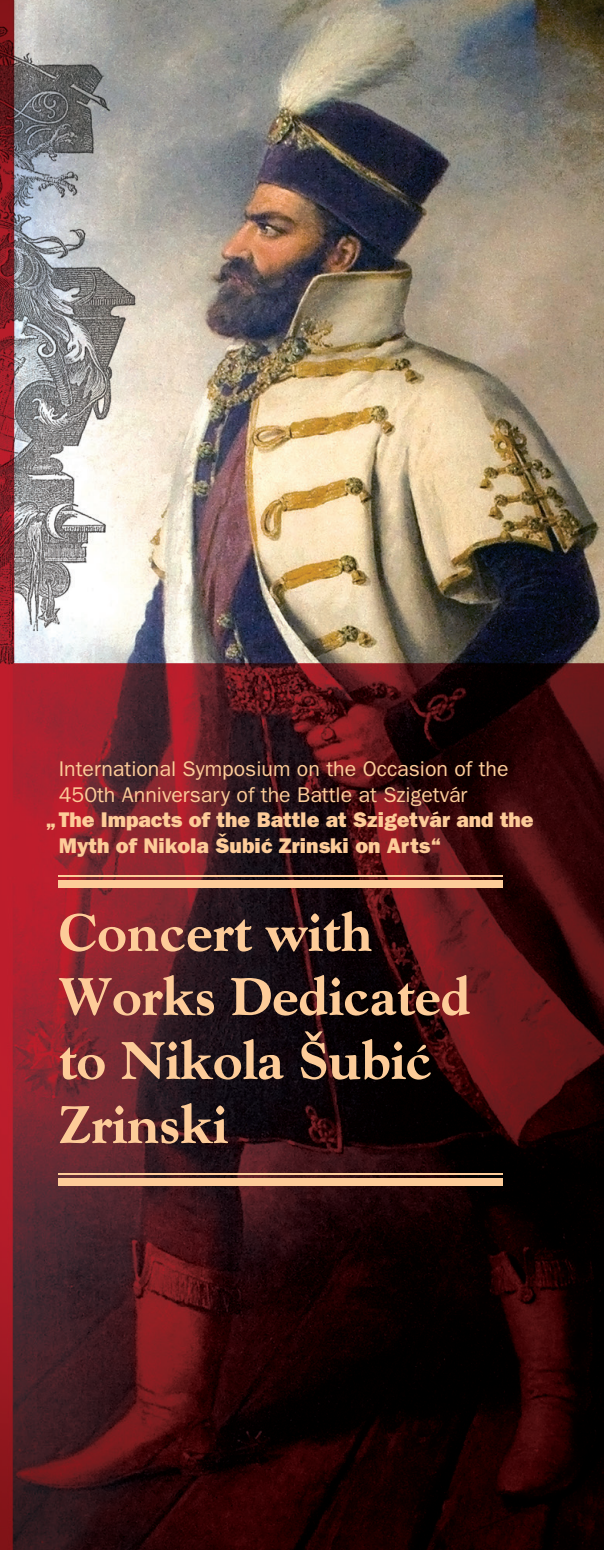
Zrinski

Glazbena tragedija
u tri čina (3 slika)
Glazbeno: Ivan Šubić
Slike: Ingo Isenhardt
1879

Međunarodni znanstveni skup o
450. obljetnici bitke kod Sigeta
„Odjeci bitke kod Sigeta i mita o Nikoli
Šubiću Zrinskom u umjetnosti“

Koncert djela posvećenih Nikoli Šubiću Zrinskom

Program/ Programme

International Symposium on the Occasion of the
450th Anniversary of the Battle at Szigetvár
„The Impacts of the Battle at Szigetvár and the
Myth of Nikola Šubić Zrinski on Arts“

Concert with Works Dedicated to Nikola Šubić Zrinski

Koncert djela posvećenih Nikoli Šubiću Zrinskom
Concert with Works Dedicated to Nikola Šubić Zrinski

Srijeda, 2. 11. 2016., početak 20:00
Wednesday, 2.11. 2016, Beginning at: 20:00

August Abramović Adelburg:
Zrinyi (1866), uvertira / **overture**

August Abramović Adelburg:
Napjev mujezina iz opere *Zrinyi*
Muezzin's Aria from the opera Zrinyi
—— **Florijan Travić**, bariton

August Abramović Adelburg:
Arija Helene iz opere *Zrinyi*
Helena's aria from the opera Zrinyi
—— **Valentina Mekovec**, sopran

Ivan Zajc:
Arija Juranića iz opere *Nikola Šubić Zrinjski*
Juranić's aria from the opera Nikola Šubić Zrinjski (1876)
—— **Matej Predojević**, tenor

Ivan Zajc:
Duet Zrinskog i Eve iz opere *Nikola Šubić Zrinjski*
Duetto of Zrinski and Eva from the opera Nikola Šubić Zrinjski
—— **Lorena Krstić**, sopran / **Ivan Šimatović**, bariton

Sveučilište u Zagrebu – Muzička akademija,
Dvorana Blagoje Bersa, Trg maršala Tita 12

Antun Schwarz:
Poputnica Zrinskog „Sve za milu domovinu“
Zrinski's Farewell Song (1866)
—— **Tamara Jurkić Sviben**, klavir / **Piano**

Ferdinand Wiesner Livadić:
Poputnica Zrinskog (programska suite)
Zrinski's Farewell Song (Programmatic Suite) (1866)
Poziv Zrinjskoga (Odpor, Odluka) – Metež i poraz Turakah (Pobéda) –
Jeka pobéde – Zaveršni zbor svetkovine – Žalobna poputnica
—— **Tamara Jurkić Sviben**, klavir / **Piano**

Carl Michael Ziehrer:
Zrinyi-Marsch, op. 470 (1899?)

Ernő von Dohnányi:
Zrinyi ouverture, op. 2 (1897)

—— **Simfonijski orkestar Muzičke akademije**
Symphonic Orchestra of the Academy of Music
Dirigent / **Conductor: Zoran Juranić**

Već se od peštanske premijere 1868. u hrvatskim muzikološkim krugovima s određenom tajnovitošću i znatiželjom spominje skladatelj **August Abramović Adelburg** (1830–1873) i njegova opera *Zrinyi*. Porijecklom iz donje Podravine, Adelburg je rođen u Carigradu, gdje mu je otac bio austrijski konzularni činovnik. Prema Kuhaču, skladatelj je operu *Zrinyi* najprije ponudio zagrebačkom kazalištu, no kako tada Zagreb nije imao stalni operni ansambl prijedlog je odbijen. Za izvedbu u Pešti autor je navodno unio neke elemente mađarske glazbe. Kao pristaša Wagnerove reforme Adelburg je svoju veliku herojsku operu u 5 činova zamislio kao prokomponiranu glazbenu dramu epskih proporcija, stilski blisku Lisztu i ranom Wagneru. Ovo je prva izvedba odlomaka iz tog djela u Hrvatskoj, a vjerojatno i prva nakon velikog no kratkoročnog uspjeha peštanske premijere. Uz opsežnu uvertiru – u kojoj susrećemo niz motiva iz opere, poput Juranićeve arije u solu klarineta i koralnog zova Zrinskog – prema Kuhaču, to je melodija koju je zapisao sam Zrinski a Adelburgov otac ju je pronašao u carigradskom arhivu. Čut ćemo apartni pjev mujezina u jutarnjoj sceni turskog tabora (1. čin) i lirsku ariju Helene iz 3. čina, u originalu praćenu tarogatom, starim mađarskim puhaćim glazbalom srodnim oboi.

Kao paradigmatska opera hrvatskog nacionalnog ponosa, *Nikola Šubić Zrinjski Ivana Zajca* (1832–1914) najizvođenije je i najpopularnije operno djelo hrvatskog repertoara. Među najpopularnijim odlomcima opere svakako je duet Eve i Zrinjskog iz zadnje slike, njihov intimni rastanak prije odlučne bitke. No u Zajčevoj ostavštini postoji i umetak – arija Juranića, napisana naknadno vjerojatno po želji tenora Grbića. Riječ je o odlomku koji se izvodi na početku 2. slike, napisan u formi recitativa i arije u tipičnom Zajčevu stilu, srodnom tadašnjim talijanskim opernim kanonima.

Antun Schwarz (1823–1891), zagrebački violinist, komorni glazbenik, dirigent i dugogodišnji nastavnik violine (1851–91) u glazbenoj učionici Narodnoga zemaljskog glazbenog zavoda u Zagrebu, židovskoga podrijetla, djelovao je i kao uspješni dirigent opere i operete: godine 1863. ravnao je izvedbom Offenbachove operete *Svadba kod svjetiljaka* (*Le Mariage aux lanternes*) kao prvom operetom pjevanom na hrvatskom jeziku. Autor je više skladbi za violinu te koračnica, zborova i solo pjesama. Na zagrebačkom natječaju „Glazbeni Zrinski pomenak“ za nove skladbe u spomen 300. obljetnice pogibije Nikole Šubića Zrinskoga 1866. njegova skladba u tipičnoj salonskoj maniri *Sve za milu domovinu* proglašena je „za svećanu Zrinsku poputnicu i nagrađena prvom nagradom od deset carskih dukatah u zlatu“.

Ferdinand Wiesner Livadić (1799–1879) pripadao je krugu tzv. ilirskih glazbenika, pristavši rano uz Gajevu nacionalnu ideologiju. Iako je nakon osnovne glazbene naobrazbe u Samoboru, Zagrebu i Grazu započeo svojim mladenačkim *Nokturnom u fis-molu* iz 1822. kao zapravo prvi hrvatski skladatelj ranoga romantizma, Livadić se kasnije pretežno zanosio funkcionalnom domoljubnom ideologijom skladajući uglavnom – uz nešto crkvene i scenske glazbe – solo pjesme (oko 180) i klavirske minijature, među kojima niz koračnica i plesova poput polka, kvadrilja, valcera i kola. Čini se da mu je tonsko slikanje, toliko omiljeno među skladateljima zrelog romantizma iz sredine 19. stoljeća, osobito polazilo za rukom, kao npr. u dvama scherzima pod naslovom *Charakteristische Tonbilder*. Na sasvim izravan način tom žanru pripada i programska suita za klavir s mottom „Ako i nemožemo kako hoćemo, mi hoćemo kako možemo“, nastala 1866. za istu prigodu kao i ranije spomenuta Schwarzova poputnica. Livadić, taj „vlastelin u Samoboru“, kako ga označava zbirka *Deset Zrinskih poputnicah*, i u ovoj skladbi donosi mješavinu izvorne i svježije invencije i ponekad hipertrofiranih tonskih nakupina.

Carl Michael Ziehrer (1843–1922), popularni skladatelj opereta i plesnih komada u zlatno doba bečkih valcera, bio je u svoje vrijeme najljući rival dinastije Strauss; incidenti i podmetanja između dva glazbenička tabora bili su česta tema u bečkim salonima i na stranicama tadašnjeg žutog tiska. Iako je obilno nadživio Johanna Straussa mlađeg, pa je čak nakon njegove smrti postigao svoje najveće operetne uspjehe (neka je njegova djela instrumentirao Blagoje Bersa), kvalitetom i originalnošću nije se mogao mjeriti s ocem i sinom Strauss. U njegovoj je ostavštini pronađena i ova prigodna koračnica, posvećena Nikoli Šubiću Zrinskom.

Uvertiru *Zrinyi* napisao je **Ernő von Dohnányi** (1877–1960) još kao 19-godišnji student peštanskog konzervatorija, no ona mu je donijela carsku nagradu i učvrstila ugled koji je počeo stjecati kao virtuozni pijanist i skladatelj. Nije čudno da je među njegovim najranijim zagovarateljima bio Johannes Brahms; u ovoj se uvertiri jasno osjeća Brahmsov utjecaj, pogotovo u rapsodičnoj drugoj temi u paralelnim tercama. Iako je bio suvremenik Bartóka i Kodályja, nikad nije napustio tradicionalistički način glazbenog izražavanja; no gorljivo je podržavao Bartókov i Kodályev rad, izvodeći njihova djela kao pijanist i dirigent. Tehnički sjajno potkovan, Dohnányi je već u ovoj uvertiri naznačio stilske osobine kojih će se držati do kraja života – kasnoromantičarski eklekticizam, njegovan ukus i osjećaj za formu.

Tekstovi napjeva i arija

August Abramović Adelburg – Zrinyi

Gesang des Muezzin

Allah ist Allah,
Und Mohammed
Sein Prophet!
Ihr Gläubigen
Kniet zum Gebet!

Arie von Helene

Ihr wehmuthvollen, theu'ren Töne
Aus Ungarns Schlachtenhorn,
Ach! Kündet Ihr prophetisch
Schon Sziget's Untergang?
Des Herzens Saiten,
Mächtig zittern sie Dir nach,
Lieblich Trauerlied!
Bis sie in höchstem Schmerz
Und grausam Weh zerreißen!
O fende Himmel mir,
Nur einen Hoffnungsstrahl!

Napjev mujezina

Allah je Allah,
i Muhamed
njegov prorok!
Vi vjernici
kleknite na molitvu!

Arija Helene

O sjetni, blagotvorni zvuci
iz ugarskog bojnog roga!
Jeste l' možda vi proroci
Sigeta nam srušenoga?
O, sreća strune,
snažno drhte s tobom sad,
O mila tužaljko,
sve dok od pregolema bola
i ljuta jada ne puknu,
O nebo, ti mi pošalji
bar nade jedan trak!

(Prepjev: Sead Muhamedagić)

(Die Wortdichtung mit freier Benützung des Körner'schen Drama's.)

Zum ersten Mal aufgeführt am königlich ungarischen National-Theater
zu Pesth am 22. Juni 1868.

Poco meno.

pp
dot. U - na vol-ta an-cor pria che mor - ri - a - mo; Misi fra-tel - li che ci ab-bra - ci - a - mo

Ivan Zajc – Nikola Šubić Zrinski

Arija Juranića

U boj me zove glas,
U slavni, dični boj,
Za roda moga spas,
Prot sili dušmanskoj!
Moja duša žeđa bojne slave;
Borit ću se kano gorski lave!
Za dom dragi neću žaliti glave,
I za onu koju žarko ljubim ja!
Slasti rajska, moje doba mlado,
Njoj bi tebe ja posvetiti rado;
Za nju živjeti, za nju i umrijeti,
Ako dade silni Bog!
Bog je dobar, pa će minut rat,
Moja ćeš se vjerna ljubica zvat...
Moja Jelena, dična plemena,
Hrabre duše snositi nevolju zna;
Grom kad prestane, sunce osvane,
Tvoj presretni vojno bit će ja!

Si - že do nas već žar;
Cu - don le mu - ra già;

Juranić.

jar! Kó po-žar taj gru-di na-še plan
tà! Di pa-trio a-mor arde il no-stro cuo - re;

Duet Zrinskoga i Eve

Zrinski:

Evo, pod vedrim nebom zadnju riječ ti zborim,
Nek nebo čuje zadnji pozdrav moj,
Nadođe čas da kano Hrvat tvorim,
Održim rodu sveti zavjet svoj!
I Zrinski će uminut',
I četa mala s njim,
Al' rodu sunce sinut',
Rastjerat' ropstva dim!
Al' zašto moram ja, oh,
Žrtvovat' dijete, ženu?

Eva:

Ne krati slave nama!
Ta šta je život bez tebe?
Od usta će do usta letit'
Junaštva tvoga dike!
Uz tebe će se mene sjetit'
I kćeri Zrinskog Nike!
Kad plane grad, na bedemu ću stajat!
Kad plane grad,
U prah ću baklju bacit',
Poletit' u visine!

Zrinski:

Na krilih' slave letimo
Pred vječne pravde sud.
Božanskim žarom njetimo
Hrvatsku vjernu grud!

ma - ča na - ših zvek!
Il no-stro ac-ciar stra - ge far do - vrà!